

WSTĘP

Powstałe w 1879 roku Muzeum Narodowe w Krakowie otrzymało w roku 1883 swój pierwszy Statut, wówczas też nominowano pierwszego dyrektora, Władysława Łuszczkiewicza. Odtąd co roku wychodziły drukiem sprawozdania z działalności Muzeum – były to najpierw niewielkie broszury, zatytułowane „Sprawozdanie Zarządu Muzeum Narodowego w Krakowie”, zawierające skrócone relacje z działalności, głównie w zakresie pozyskiwania nowych dzieł, a także sprawozdanie finansowe. Od roku 1894 ogłaszano tam również projekt budżetu na rok następny.

W roku 1900 zmarł Władysław Łuszczkiewicz, a funkcję dyrektora objął na lat blisko pięćdziesiąt Feliks Kopera. Doroczne publikacje otrzymały nazwę „Sprawozdania Dyrekcji Muzeum Narodowego w Krakowie”, wydawane były w nieco powiększonym formacie i wzbogacone ilustracjami. Były one bardziej szczegółowe od poprzednich i ułożone systematycznie: przynosiły informacje o wszelkich zmianach w budynkach muzealnych i w zarządzaniu nimi, relacjonowały inwentaryzację i konserwację zbiorów oraz pozyskiwanie nowych obiektów, a także wymieniały przygotowane przez Muzeum wystawy i wydawnictwa. Publikowano też wiadomości o frekwencji zwiedzających w oddziałach Muzeum oraz szczegółowe sprawozdanie finansowe.

Od roku 1905 zaczęto umieszczać w „Sprawozdaniach” wykaz prac naukowych opublikowanych przez pracowników Muzeum, „a to w celu wykazania, o ile personel urzędniczy bierze udział w ruchu naukowym”*. Nie dorobiło się jednak wówczas Muzeum własnego wydawnictwa ciągłego, w którym mogłoby zamieszczać prace dotyczące zbiorów i ich naukowej interpretacji. Przez czas

* „Sprawozdania Dyrekcji Muzeum Narodowego w Krakowie za rok 1904”, Kraków 1905.

pewien (od 1895) artykuły dotyczące dzieł muzealnych ukazywały się gościnnie w „Wiadomościach Numizmatycznych i Archeologicznych”.

„Sprawozdania Dyrekcji Muzeum Narodowego w Krakowie” wychodziły regularnie do 1916 roku. Potem nastąpiła przerwa w ich wydawaniu, spowodowana „początkowo przez wojnę, a następnie z przyczyn od Dyrekcji Muzeum niezależnych” – jak napisał Feliks Kopera w ostatnim wydanym przed wojną tomie, zawierającym sprawozdanie za rok 1938 i część roku 1939.

Po ponad dwunastu latach, które objęły okres II wojny światowej oraz rekonstrukcji struktur Muzeum po wojnie, w nowym ustroju politycznym, wznowiono wydawanie sprawozdań za dyrektury Tadeusza Dobrowolskiego i kontynuowano za dyrektury Adama Bochnaka, Jerzego Banacha i Tadeusza Chruścickiego.

Pierwszy tom powojennych sprawozdań, za rok 1951 (wydany w 1952), przyniósł zasadniczą zmianę: odtąd periodyk Muzeum nosił nazwę „Sprawozdania i Rozprawy Muzeum Narodowego w Krakowie” (następnie zmieniony na „Rozprawy i Sprawozdania...”) i zaczął pełnić rolę także naukowego wydawnictwa muzealnego. Pracownicy Muzeum zyskali łamy, na których mogli publikować rezultaty swoich badań, prowadzonych nad obiektami ze zbiorów Muzeum i nad jego kolekcjami.

* * *

Ostatni tom „Rozpraw i Sprawozdań” ukazał się w 1980 roku i zawierał sprawozdanie do roku 1976. Tak znaczna przerwa w wydawaniu – dorocznych z założenia – sprawozdań spowodowała, iż obecna dyrekcja Muzeum podjęła decyzję o zmianie zasady wydawania rocznika muzealnego.

Rozpoczynamy Serię Nową „Rozpraw” i Serię Nową „Sprawozdań Muzeum Narodowego w Krakowie” – jako dwie osobne publikacje, które zapewne będą się ukazywać w różnym rytmie. Zachowamy numerację ciągłą tomów Nowej Serii, jak również ich dotychczasowy format oraz nawiążemy graficznie do sprawozdań wydawanych przez naszych poprzedników.

Dzisiaj, gdy na Muzeum Narodowe w Krakowie składa się jedenaście oddziałów oraz kilka stałych galerii, a liczba obiektów i zespół muzealny są wielokrotnie większe niż na początku stulecia, sprawozdanie z działalności tej instytucji nie może już być parostronicową broszurą. Przedmiotem sprawozdań stały się też różne nowe rodzaje aktywności pracowników, jak choćby komputeryzacja zbiorów i związane z tym prace.

Chcąc więc wywiązać się z obowiązku publikowania rezultatów prac i dokonań instytucji, uznaliśmy za słuszne oddzielić część sprawozdawczą od naukowej. Decyzję o rozdzieleniu obu członów spowodowały nie tylko wyżej po-

dane względy praktyczne i techniczne, lecz także fakt, że każda z tych części adresowana jest do innego czytelnika.

* * *

W najbliższym czasie ukażą się dwa zaległe tomy „Sprawozdań”, wydane już w Serii Nowej: tom I – za lata 1977–1995 i tom II – za lata 1996–1997. Potem postaramy się przyjąć zasadę corocznego publikowania raportu z działalności Muzeum.

Pierwszy z tomów Serii Nowej „Rozpraw” zawiera fundamentalne opracowanie *Portretu młodzieńca* Rafaela, pióra Janusza Wałka, dotyczące najcenniejszego z zaginionych w czasie wojny i dotąd nie odnalezionych dzieł z kolekcji Czartoryskich, która to kolekcja po założeniu w roku 1991 Fundacji Książąt Czartoryskich nadal znajduje się pod zarządem i opieką Muzeum Narodowego.

Kolejna praca – artykuł Anny Zeńczak o zespole witraży w kaplicy grobowej rodziny Grauerów w Opawie na Morawach, projektu Józefa Mehoffera – nabiera szczególnego znaczenia teraz, gdy od roku 1995 Muzeum wzbogaciło się o nowy oddział biograficzny – Dom Józefa Mehoffera.

Jeden z bogatszych zbiorów muzealnych, zbiór tkanin, dostarczył tematu do artykułu Beaty Biedrońskiej-Słotowej, tematu aktualnego dziś zwłaszcza, gdy otworzyliśmy dla publiczności największą w Polsce stałą wystawę tkanin w ramach Galerii Rzemiosła Artystycznego.

Zdzisław Żygulski jr opracował do druku przekazany nam w rękopisie tekst wspomnieniowy wicedyrektora Muzeum Przemysłowego, Eugeniusza Tora, o ratowaniu *Hołdu pruskiego* Jana Matejki, zagrożonego zniszczeniem podczas II wojny światowej.

* * *

Wznawiając po wieloletniej przerwie publikację naukowego periodyku muzealnego przypomnijmy fragmenty zapisu w Statucie Muzeum Narodowego w Krakowie (1995): „Muzeum jest narodową instytucją kultury o c h a r a k t e r z e n a u k o w o - b a d a w c z y m i oświatowym. Celem działalności Muzeum jest [...] naukowe opracowywanie [dóbr kultury] i ich wykorzystanie dla potrzeb badawczych”.